

Nr 4.

Ankom till riksdagens kansli den 11 mars 1919 kl. 1/2, 3 e. m.

Andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 4 i fråga om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beredande av skydd och hjälp åt utomäktenskapliga barnaföderskor och deras barn vid tiden för nedkomsten.

I en inom andra kammaren väckt och till dess andra tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 302, har herr *Månsson* i Hageström yrkat, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t skyndsamt måtte låta utreda i vad mån staten direkt må kunna åt utomäktenskapliga barnaföderskor och deras barn i fall av uppenbar nöd vid tiden för nedkomsten bereda skydd och hjälp samt till riksdagen inkomma med de förslag, vartill en dylik utredning giver anledning.»

Motionen.

Med avseende på motiveringen tillåter sig utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet, som vid behandlingen av ifrågavarande motion ansett det vara lämpligt att inhämta kungl. fångvårdsstyrelsens yttrande i ämnet, har, efter därom hos vederbörande statsråd gjord framställning, av nämnda myndighet mottagit det utlåtande, som återgives i bilaga .

Det i förevarande motion avhandlade spørsmålet är enligt utskottets mening i synnerlig grad värt att av statsmakterna beaktas. Erfarenheten har visat och vad i motionen anföres bestyrker ytterligare att åtgärder från det allmännas sida äro nödvändiga för beredande av erforderligt skydd åt utomäktenskapliga barnaföderskor och deras barn under den kritiska tiden närmast före, under och efter barnsörden. Kungl. fångvårdsstyrelsens här bilagda yttrande talar även ett tydligt språk i denna

Utskottet.

riktning. Den lagstiftning som på detta område finnes är ej tillräcklig för ändamålet, utan behöver ytterligare utvecklas och preciseras om en verkligt effektiv lösning av den viktiga fråga det här gäller skall kunna komma till stånd.

Utskottet är sålunda för sin del fullt ense med motionären om det berättigade i hans yrkande om ökad hjälp åt utomäktenskapliga barnaföderskor och deras barn. Emellertid har, såsom även av motionären påpekats, uppmärksamheten redan tidigare varit fäst på ifrågavarande ämne, och vissa åtgärder hava också inletts i syfte att bringa frågan närmare sin lösning. Utskottet vill sålunda omnämna att till fattigvårdslagstiftningskommittén av Kungl. Maj:t den 23 januari 1918 remitterats riksdagens skrivelse den 11 juni 1917, vari — i samband med antagande av lag om barn utom äktenskap m. fl. författningar — hemställts, att Kungl. Maj:t ville, i sammanhang med den utredning om den offentliga barnavården, som för närvarande försigginge inom fattigvårdslagstiftningskommittén, taga under övervägande möjligheten att bereda förskott av allmänna medel åt barn utom äktenskap ävensom i vissa fall åt barn inom äktenskap, samt därefter för riksdagen framlägga det förslag, vartill detta övervägande kunde giva anledning.

Redan tidigare, den 10 juli 1916, hade socialdemokratiska kvinnors centralstyrelse till kommittén gjort en framställning om lagstadgande där- om att samhället skulle förskottera underhållsbidrag, som fader till barn utom äktenskap hade att utgiva till barnet och även till modern under den tid hon av barnsörden vore hindrad i sin förvärvsverksamhet; en- handa yrkande framställdes beträffande andra ensamstående mödrars barn. I en skrivelse den 1 februari 1918 till kommittén erinrar centralstyrelsen om sin föregående framställning och utvecklar särskilt frågan om under- stöd åt änkor och deras barn.

Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt har genom sin cen- tralstyrelse i skrivelse den 18 januari 1918 med åberopande av det i Danmark och Norge genomförda systemet, att det allmänna vid behov åta- ger sig att utan fattigvårds verkan förskottera underhållet för barn födda utom äktenskapet samt barn till frånskilda och övergivna hustrur, hem- ställt, att kommittén måtte i sitt förslag till ny barnavårdslagstiftning trygga nödställda barns underhåll genom en dylik anordning, varjämte före- slås utsträckning av enahanda princip att gälla även änkor, vilka ej en- samma kunna försörja sina barn.

Någon motivering till den av riksdagen i dess nämnda skrivelse gjorda

hemställan innehålles ej i skrivelsen; såsom av motionärerna i ämnet och lagsutskottets utlåtande framgår, avsågs emellertid även förskott av underhåll åt ensam moder under tiden för nedkomsten. De danska och norska lagarna, som åberopats såsom förebilder, stadga jämväl om förskott till underhåll åt moder både före och efter förlossningen.

Genom remitterande till kommittén av riksdagens ovanberörda skrivelse har tydligen den i motionen upptagna frågan lagts under kommitténs behandling. Enligt vad från kommittén inhämtats har frågan också inom densamma varit under övervägande, men yttrande däröver kommer att avgivas först i sammanhang med kommitténs betänkande rörande barnavårdslagstiftningen, vilket betänkande möjligen är att förvänta emot slutet av innevarande år.

Då utredning rörande den av motionären väckta frågan sålunda redan är å bane, finner utskottet en skrivelse från riksdagens sida i detta syfte icke påkallad. Utskottet vill emellertid för sin del uttala en förväntan, att nämnda utredning snart måtte giva till resultat sådana reformåtgärder som äro ägnade att, i överensstämmelse med vad i motionen yrkats, bereda skydd och hjälp åt nödställda barnaföderskor och deras barn vid tiden för nedkomsten.

Med anledning av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 6 mars 1919.

E. MOBERGER.

Närvarande vid förevarande ärendes slutbehandling:

herrar Moberger, Sjögren, Isaksson, Fast, Ander, Svedberg, Hansson i Rättvik, Hellberg, Johansson i Hallgården * och Karlsson i Surte*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Till Andra Kammarens andra tillfälliga utskott.

Enligt en från statsrådet och chefen för justitiedepartementet den 21 dennes avlåten ämbetsskrivelse har Kungl. Maj:t anbefallt fångvårdsstyrelsen att till andra kammarens andra tillfälliga utskott skyndsamt avgiva yttrande över en inom kammaren väckt motion nummer 302 om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beredande av skydd och hjälp åt utomäktenskapliga barnaföderskor och deras barn vid tiden för nedkomsten.

Då den brådskande beskaffenheten ej torde medgiva, att styrelsen, innan det infortrade yttrandet meddelas, från fångvårdsanstalterna inhämtade den utredning och de uppgifter i övrigt, som skulle kunna närmare belysa förhållandena bland den grupp av utomäktenskapliga barnaföderskor, som ådömts straff, enär de vid födseln eller därefter uppsåtligen dödat sitt foster eller utsatt fostret eller lagt det å lönn, vill styrelsen allenast erinra, att antalet kvinnor, som under femårsperioden 1913—1917 av anförda orsaker intagits i fångvårdsanstalt för undergående av straffarbete eller fängelse för barnamord eller för fosters läggande å lönn, utgjorde tillsammans 214 eller i medeltal för år 43, varutöver 39 kvinnor under samma period eller i medeltal 8 för år straffats för sådan förgripelse på annans eller, i de flesta fallen, eget barns liv, som betecknas med fosterfördrivning. Härav framgår, att under de sista åren omkring 50 kvinnor årligen befunnits i sådant läge, att de uppsåtligen eller av vållande låtit sitt barn omkomma vid födseln eller vid tiden närmast däromkring. Det torde visserligen ej kunna sägas, att alla dessa barnaföderskor drivits till brott, därför att de saknat huld och skydd eller möjlighet att bereda det väntade barnet vård och uppehälle. Erfarenheten visar, att mångahanda omständigheter och frestelser, såsom blygsel och förhoppning att kunna helt dölja ett redan begånget felsteg, fruktan för föräldrars eller husbondefolks vrede och förebräelser vid upptäckten, en ny förbindelse knuten med en annan än den som är barnafader, någon gång bekvämlighetshänsyn, bristande ansvarskänsla eller rent lättsinne bragt den unga kvinnan att taga barnets eller fostrets liv. Men i övervägande grad måste dock orsakerna sökas i hennes hjälplöshet och misströstan att med egna krafter kunna sörja för barnet, till vars underhåll hon åtminstone under förutvarande lagstiftning — före lagen den 14 juni 1917 om barn utom äktenskap — icke med visshet kunnat påräkna bidrag av barnafadern. Medvetandet om att samhället komme att hjälpa bistå henne i det nödläge, vari hon råkat eller i lättsinne försatt sig, skulle helt visst i många fall verksamt skydda kvinnan från frestelse och brott.

En annan grupp mestadels utomäktenskapliga barnaföderskor, som jämväl tillhör fångvårdsanstalterna, utgöres av de mödrar, som föda barn i fängelset

eller häktas, så snart efter barnets födsel, att detta ej kan skiljas från modern. Statistiken visar, att under nyss angivna femårsperiod tillhopa 116 barn eller i medeltal 23 för år blivit födda i fängelse eller i spädaste ålder dit åtföljt sina mödrar. Enligt kungliga förordningen den 16 februari 1864 § 19 mom. 24 må häktad kvinna, som har spätt barn, vilket ej kan annorstädes njuta uppehälle eller skötsel, hava det hos sig och till dess föda undfå hälften emot vad henne själv bestås. När barnet sedermera anses kunna skiljas från modern och anhöriga ej finnas, som mottaga det i sin vård, äger fängenvårdsmyndighet, för den tid modern är sin frihet förlustig, att överlämna barnet till vederbörande fattigvårds-samhälle eller att mot ersättning av statsmedel utackordera barnet till underhåll och vård utom fängelset, varvid i sistnämnda fall länsstyrelsen skall jämlikt kungliga brevet den 23 oktober 1891 bevaka statens rätt till ersättning för vad som i sådant avseende av allmänna medel utgives.

Styrelsens erfarenhet på nu berörda områden giver vid handen, att de synpunkter, som i förevarande motion framhållits, förtjäna allt beaktande. Utom-äktenskapliga barnaföderskor kräva statens skydd och hjälp i erforderlig omfattning och i lämpliga former, ej blott för att mödrarna må tryggas mot nöd och elände och frestelser till brott utan ock för att deras barn må bevaras till liv och hälsa. Den senare synpunkten eller omsorgen om det kommande släktets bestånd, sundhet och styrka finner styrelsen ej minst behjärtansvärd. Härvid får givetvis, såsom ock motionären påpekat, noga tillses, att statens ingripande ej framkallar ett försvagande av den enskildes ansvars- och pliktkänsla eller leder till missbruk.

På grund av det anförda tillåter sig styrelsen förorda en utredning i motionens syfte.

Stockholm den 24 februari 1919.

N. SANDELL.

VIKTOR ALMQUIST.

Henry Lindberg.